

УДК 316.774:008(560)

Піштіган Марія

ПОПУЛЯРНІ ТЕЛЕШОУ ТА СЕРІАЛИ У ТУРЕЧЧИНІ: РОЛЬ В РЕАЛІЗАЦІЇ ТУРЕЦЬКОЇ КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ

У статті розглянуто феномен м'якої сили Туреччини через призму культурної дипломатії, зокрема — експорт турецьких телесеріалів. Проаналізовано масштаби та економічний вплив цього явища, вплив серіалів та телешоу на формування національного іміджу, просування історичних і релігійних наративів, зміцнення зовнішньополітичних зв'язків і розвиток туризму. Особливу увагу приділено ролі серіалів та шоу у популяризації турецької мови, цінностей та моделі суспільства в різних регіонах світу — від Балкан до Латинської Америки. Розкрито ідеологічні підтексти, культурні конфлікти та виклики, пов'язані з міжнародною експансією турецького медіаконтенту.

Ключові слова. *М'яка сила, культурна дипломатія, Туреччина, телесеріали, турецька мова, телешоу, неоосманізм, культурна експансія, міжнародні відносини, туризм.*

Вступ. М'яка сила – важливий інструмент сучасної міжнародної політики, що дозволяє державам впливати на зовнішній світ через культуру, цінності та привабливий імідж. Туреччина за останні два десятиліття активно впроваджує стратегії культурної дипломатії, центральне місце в яких посідає експорт телесеріалів. Турецькі шоу охоплюють сотні мільйонів глядачів у понад 170 країнах, формуючи нове культурне сприйняття Туреччини. Це явище стало не лише джерелом економічного прибутку, а й інструментом

просування геополітичних наративів, зміцнення зв'язків з діаспорою, популяризації турецької мови та ідентичності.

Мета дослідження – виявлення механізмів м'якого впливу в реалізації турецької культурної дипломатії, через визначення специфіки ідеологічних меседжів серіалів та шоу, оцінку ефективності культурного експорту як складової зовнішньої політики Туреччини.

М'яка сила та культурна дипломатія Туреччини. *М'яка сила* (англ. “soft power”) – це здатність країни досягати бажаних результатів шляхом привабливості та переконання, а не через примус або фінансові стимули. Цей термін був введений американським політологом Джозефом Найом у 1990 році. Він підкреслює, що м'яка сила базується на культурі, політичних цінностях та зовнішній політиці країни, які сприймаються як легітимні та привабливі іншими націями. *Культурна дипломатія* – це форма м'якої сили, яка використовує культурні ресурси та обміни для просування національних інтересів та зміцнення міжнародних відносин. Вона включає в себе обміни в галузі мистецтва, освіти, науки, спорту та інших культурних сфер, сприяючи взаєморозумінню та довірі між країнами [4].

Експорт турецьких телесеріалів: масштаби та економічний вплив Туреччина активно використовує культурну дипломатію, зокрема через експорт телесеріалів, які стали популярними у понад 170 країнах, охоплюючи аудиторію близько 750 мільйонів глядачів. Серіали транслюються на таких каналах, як TRT World та Alcezir Turk, охоплюючи регіони Балкан, Середньої Азії та Близького Сходу. Наприклад, у Казахстані першим експортованим турецьким серіалом був "Deli Yürek" у 2001 році, що започаткувало хвилю популярності турецьких серіалів у регіоні. Турецький уряд активно підтримує експорт телесеріалів як частину стратегії культурної дипломатії. З 2004 по 2012 прибутки зросли з 10 000 доларів до 200 мільйонів доларів. У 2024 році доходи від експорту телесеріалів склали 500 мільйонів доларів [2].

Приклади та вплив культурної дипломатії через телесеріали й токшоу.

1. «Muhteşem Yüzyıl» (Величне століття) – історичний серіал про султана Сулеймана Пишного, транслювався у 43 країнах, з аудиторією понад 200 мільйонів глядачів .

2. «Diriliş: Ertuğrul» (Відродження: Ертугрул) – історичний епос про засновника Османської імперії, перший епізод якого набрав понад 157 мільйонів переглядів на YouTube [1].

3. «Gümüş» (Срібло) – романтичний серіал, який став проривом для турецьких серіалів на Близькому Сході, спричинивши зростання туризму до Туреччини на понад 30% після трансляції в ОАЕ.

4. «32. Gün» (32-й день) – це політичне ток-шоу, яке виходило з 1985 по 2016 рік, стало одним із найвпливовіших в історії турецького телебачення. Ведучий Мехмет Алі Біранд проводив інтерв'ю з міжнародними лідерами, включаючи Ясіра Арафата та Саддама Хусейна. Програма сприяла формуванню політичної свідомості та обговоренню важливих міжнародних питань.

5. «5N1K» – інформаційно-аналітична програма, яка виходить на CNN Türk з 2000 року. Ведучий Джюнейт Оздемір висвітлює актуальні події в Туреччині та світі, проводячи інтерв'ю з політичними діячами та експертами. Програма сприяє формуванню громадської думки та обговоренню важливих соціально-політичних тем.

6. «Seda Sayan Show» – денне ток-шоу, яке веде популярна співачка та телеведуча Седа Саян. Програма обговорює соціальні та сімейні проблеми, часто з емоційними історіями гостей. Дослідники відзначають, що шоу відображає гендерну політику та соціальні норми в сучасній Туреччині.

Ідеологічні та культурні наративи в турецьких серіалах та токшоу

1. *Неоосманізм та історична ностальгія.* Серіали, такі як «*Payitaht: Abdülhamid*», відображають прагнення відродити велич Османської імперії. Президент Реджеп Таїп Ердоган особисто підтримував цей серіал, заявляючи, що «те, що Захід робить з нами сьогодні, те саме, що робили тоді; лише епоха та актори різні»

2. *Патріархальні та консервативні сімейні цінності.* Багато турецьких телешоу підкреслюють традиційні ролі чоловіків і жінок, зосереджуючись на сімейних зв'язках, повазі до старших та обов'язках перед родиною. Це сприяє формуванню позитивного іміджу Туреччини як країни з глибокими моральними та культурними традиціями.

3. *Антизахідна риторика та критика імперіалізму.* Деякі телешоу містять критичні нотки щодо західних країн, підкреслюючи історичні несправедливості та сучасні геополітичні напруження. Це сприяє формуванню національної єдності та гордості за власну історію та культуру.

4. *Підтримка ісламських цінностей.* Турецькі телешоу часто відображають ісламські цінності, такі як благочестя, милосердя та справедливість. Це сприяє зміцненню культурних зв'язків з мусульманськими країнами та формуванню позитивного іміджу Туреччини в ісламському світі [3].

Серед механізмів просування національних інтересів через телесеріали можна назвати: романтизація історії та національної ідентичності (такий серіал як «*Muhteşem Yüzyıl*»); вплив на зовнішню політику та дипломатичні відносини. Поширення турецьких серіалів сприяє зміцненню дипломатичних відносин з країнами, де вони популярні, що призводить до зростання туризму. Після трансляції серіалу «*Binbir Gese*» в Аргентині у 2015 році кількість туристів з регіону зросла на 70%. Також відбувається поширення турецької мови: зростає кількість студентів, які вивчають турецьку мову, особливо серед молоді в країнах Балкан та Середньої Азії.

Підвищується інтерес до турецької культури: серіали демонструють турецький спосіб життя, традиції та цінності, формуючи позитивний імідж країни.

Вплив турецьких серіалів проглядається від Балкан до Латинської Америки. Це відображається у зміцненні культурних зв'язків, у відчутті близькості до Туреччини. Наприклад, популярність серіалу "Kuruluş Osman" (Заснування Османа) серед лідерів країн Латинської Америки сприяла зміцненню культурних зв'язків між Туреччиною та цими державами. Зростає розвиток туристичної галузі: глядачі прагнуть відвідати місця зйомок у Туреччині. Підвищується інтерес до освіти в Туреччині: зростає кількість студентів з цих регіонів, які обирають турецькі університети для навчання, особливо за програмою ERASMUS+. Це також стимулює експорт турецьких товарів та послуг, зокрема в сфері моди та гастрономії.

Попри успіхи, турецькі серіали стикаються звісно і з критикою. Звинувачення у пропаганді: деякі серіали звинувачують у просуванні неоосманізму та політичних ідеологій. Культурні конфлікти: зображення турецького способу життя може суперечити традиційним цінностям в інших країнах. Конкуренція з місцевими продуктами: домінування турецьких серіалів може витіснити місцеві телевізійні продукти, викликаючи занепокоєння серед місцевих виробників.

Висновки. Аналіз культурної дипломатії Туреччини через телесеріали засвідчив, що серіальний експорт виконує функцію: від зміцнення національного іміджу до впливу на зовнішньополітичні відносини. Популярні серіали, як-от «*Diriliş: Ertuğrul*» чи «*Muhteşem Yüzyıl*», не лише формують історичну пам'ять та романтизують турецьке минуле, а й підтримують ключові політичні наративи, включно з неоосманізмом,

ісламськими цінностями та патріархальними моделями. Експорт серіалів сприяє зростанню туризму, попиту на турецьку мову й освіту, а також укріпленню міждержавних зв'язків. Разом із тим спостерігаються критика, культурні конфлікти та занепокоєння щодо надмірного впливу турецьких продуктів у регіональних медіапросторах. З початку 2000-х років Туреччина активно використовує серіали та телешоу як засіб потужного інструменту м'якої сили та просування своєї культури та цінностей на міжнародній арені. Ці телесеріали та токшоу не лише розважають, але й формують позитивний імідж країни, впливають на сприйняття її культури та історії, а також сприяють зміцненню зв'язків з іншими державами. Відтак, телесеріали та токшоу стали ефективним механізмом реалізації м'якої сили Туреччини у XXI столітті, який вартий вивчення в межах культурної політики та міжнародних студій.

Список літератури

1. Behlül Çetinkaya. Diriliş Ertuğrul'un Urduca YouTube kanalı rekora gidiyor. 2020. URL: https://www.aa.com.tr/tr/kultur-sanat/dirilis-ertugrulun-urduca-youtube-kanali-rekora-gidiyor/1842584?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 12.02.2025)
2. Gulenkov Kiril. Turkey earns over 500 million dollars from TV series exports in 2024. URL: https://www.altn.news/en/turkey-earns-over-500-million-from-tv-series-exports-in-2024?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 12.12.2025)
3. Shayista Farooqi. Ertugrul: The Turkish TV drama enthralling Pakistan. 2020. URL: <https://www.bbc.com/news/world-asia-53024479> (дата звернення: 12.02.2025)
4. Talha Yavuz. Turkey's soft power by using public diplomacy: the case of Ukraine between 2002-2022. 2024. URL: https://www.academia.edu/122010286/T%C3%BCrkiye_s_soft_power_by_using_public_diplomacy_The_case_of_Ukraine_between_2002_2022?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 12.02.2025)

Pishtigan Maria – Student of the Faculty of International Relations, Political Science, and Sociology of the Odesa I. I. Mechnikov National University

POPULAR TV SHOWS AND SERIES IN TURKEY: THE ROLE IN THE IMPLEMENTATION OF TURKISH CULTURAL DIPLOMACY

The article examines the phenomenon of Turkey's soft power through the prism of cultural diplomacy, in particular, the export of Turkish television series. The author analyses the scale and economic impact of this phenomenon, the influence of TV series and TV shows on the formation of the national image, promotion of historical and religious narratives, strengthening of foreign policy relations and development of tourism. Particular attention is paid to the role of TV series and shows in promoting the Turkish language, values and model of society in different regions of the world - from the Balkans to Latin America. Ideological overtones, cultural conflicts and challenges associated with the international expansion of Turkish media content are revealed.

Keywords. *Soft power, cultural diplomacy, Turkey, TV series, Turkish language, TV shows, neo-Ottomanism, cultural expansion, international relations, tourism.*

*Рекомендовано до друку
ст. викладачем Шаглі Г. І.*

*Стаття надійшла в редакцію
11.03.2025 р.*